

Оросын холбооны улс болон Монгол улсын Засгийн газар хоорондын хилийн усны сав газрыг хамгаалах, ашиглах хамтын ажиллагааны гэрээний дэлгэрэнгүй танилцуулга

1. Хавсралтаар танилцуулж буй Гэрээний төслийг /цаашид “Гэрээ” гэх/ “Байгаль нуурын сав газрын хил дамнасан экосистемийн байгалийн нөөцийн нэгдсэн менежмент/00078317” UNOPS төслийн хүрээнд боловсруулсан.
2. 2013 оны 4 дүгээр сарын 26-ны өдрийн төслийн удирдлагын Зохицуулах хорооны хуралдаанаар төслийн Бүтээгдэхүүн 2.1-д заасан “Орос-Монголын хил дамнасан усны нөөцийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах эрх зүйн болон бүтэц, зохион байгуулалтыг сайжруулах”-ыг үргэлжүүлэн хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэж “Хилийн усны нөөцийг хамгаалах, ашиглах хамтын ажиллагаа”-ны Орос-Монголын гэрээний төслийг боловсруулах зорилт тавьсан. Тус баримт бичгийг төслийн даалгаварын дагуу төслийн хуулийн ахлах мэргэжилтэн С.В.Виноградов боловсруулав.
3. Хэлэлцээрийн бичвэрийг боловсруулах явцад энэхүү чиглэлээр хүчингүй болсон болон одоо дагаж мөрдөж байгаа Засгийн газар хоорондын гэрээ, хэлэлцээрийн нөхцөлүүдийг авч үзсэн. Ялангуяа, хуучин дагаж мөрдөж байсан, гэвч одоогоор хүчингүй болсон хоёр улсын Засгийн газар хоорондын хилийн усны нөөцийн чиглэлээр байгуулсан хоёр хэлэлцээрийг анхааран авч үзлээ: “Сэлэнгэ мөрний сав газрын усны нөөцийг ашиглах, хамгаалах хэлэлцээр” (1974 оны 7 дугаар сарын 3-ны өдөр), “Хилийн усны аж ахуйн чиглэлээр хамтран ажиллах хэлэлцээр” (1988 оны 12 дугаар сарын 9-ний өдөр) тус тус болно. Түүнчлэн, байгаль орчныг хамгаалах, хилийн усыг зүй зохистойгоор ашиглах нийтлэг болон тусгай чиглэлээр Орос-Монголын Засгийн газрын хооронд байгуулсан эрх зүйн хэм хэмжээ агуулсан, бүтэц, зохион байгуулалтын механизмыг тусгасан хамтран ажиллах хэлэлцээрээр тохиролцсон асуудлуудыг анхааран авч үзлээ. Үүнд:
 - Нөхөрсөг харилцаа, хамтын ажиллагааны гэрээ, 1993 оны 1 дүгээр сарын 20-ны өдөр, Москва хот [10 дугаар зүйл];
 - Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах чиглэлээр хамтран ажиллах хэлэлцээр, 1994 оны 2 дугаар сарын 15-ны өдөр, Улаанбаатар хот;
 - Хилийн усны нөөцийг хамгаалах, ашиглах тухай хэлэлцээр, 1995 оны 2 дугаар сарын 11-ний өдөр, Улаанбаатар хот;

- Орос-Монголын хилийн дэглэмийн тухай гэрээ, 2006 оны 8 дугаар сарын 12-ны өдөр, Москва хот, [2 дугаар бүлэг. “Хилийн усыг ашиглах дэглэм”, 10-14 дүгээр зүйл].

4. Мөн, Орос-Монголын хилийн усны хамтын ажиллагааг зохицуулахтай холбоотой олон улсын гэрээ, конвенцуудыг авч үзлээ: . “Дэлхийн байгалийн болон соёлын өвийг хамгаалах тухай” 1972 оны ЮНЕСКО-гийн Конвенц болон “Олон улсын ач холбогдол бүхий ус, намгархаг газар, ялангуяа усны шувууд олноор амьдардаг орчны тухай” 1971 оны Рамсарын конвенц болно. ЮНЕСКО-гийн Конвенциор Конвенцийн талууд нөгөө оролцогч-талын нутаг дэвсгэр дэх соёлын болон байгалийн өвд шууд болон шууд бусаар нөлөөлж болох ямар нэгэн санаатай үйлдэл хийхгүй байх үүргийг хүлээлгэсэн байдаг. Рамсарын конвенц нь “усны систем нэгээс илүү хэлэлцэгч талуудын газар нутагт байрлаж байгаа бол” конвенцийн хэрэгжилт, биелэлтийн талаар оролцогч-улс орнууд хамтран зөвлөлдөхийг шууд шаардсан байдаг.
5. 3 дугаар зүйлд дурдсан 4 хэлэлцээр нь бүхэлдээ материалын ч, процессын ч хэм хэмжээ агуулсан бол сүүлийнх нь тусгайлсан бус илүү нийтлэг чанарыг агуулсан байна. Хүчин төгөлдөр дагаж мөрдөж буй гэрээ, хэлэлцээр нь хүчингүй болсон гэрээ, хэлэлцээрийн зохицуулалтаас ямар нэгэн хэмжээгээр дорджээ. 1995 оны Хилийн усны хэлэлцээрт экосистемийн арга барил, зүй зохистой ашиглалт, “бохирдуулагч нь төлөх зарчим” зэрэг орчин цагийн үзэл баримтлал тусгагдаагүй юм. Мөн, хилийн усны экосистемд нөлөөлөх нөлөөлийн үнэлгээ; хилийн усны нөөцөд нөлөөлж болохуйц талуудын хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй үйл ажиллагааны талаарх мэдээ, мэдээллийн солилцоо, зөвлөгөө; шийдвэр гаргах явцад олон нийтийн оролцоог хангах, тэдгээрийг мэдээллээр хангах; хилийн усны асуудлаар санал зөрөлдөх тохиолдолд асуудлыг шийдвэрлэх механизм зэрэг зохицуулалт үгүйлэгдэж байна. Хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй гэрээ, хэлэлцээр нь талуудын хамтын ажиллагааны механизмыг буюу 1995 оны хэлэлцээрээр Бүрэн эрхт төлөөлөгч, 1994 оны Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах хэлэлцээрээр Хамтарсан Комиссыг байгуулсан ч эхнийх нь ёс суртлын хувьд хуучирсан, харин хоёр дахь нь сүүлийн хэдэн жил үнэндээ ажиллаагүй юм.
6. Танилцуулж буй Гэрээний төсөл нь усны нөөцийг хамгаалах менежментийн “сав газар”-ын зарчмыг үндэс болгосон нь олон улсын туршлагад нийцэж байна. Сав газрын зарчим нь Гэрээний нэрд тусгагдсанаас гадна, хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлох болон тодорхой хэм хэмжээ агуулсан зохицуулалтад тус тус тусгагдсан болно. Түүнчлэн, сав газрын зарчим нь зөвхөн усны асуудлын хязгаараас халих боломжийг олгож хилийн сав газрын байгаль орчин,

экосистемийг хамгаалах, усны нөөцөд нөлөөлөх, эсвэл нөлөөлж болох байгалийн аливаа нэг нөөцийг хамгаалах, ашиглахад хамтран ажиллах хүрээг тодорхойлж өгдөг.

7. Хэлэлцээр нь 4 бүлэгтэй.

- Ерөнхий зүйлд Хэлэлцээрийн зорилго, түүний хамрах хүрээ, нэр томъёоны тайлбар орно.
- Хамтын ажиллагааны хүрээ, түүний зарчим, хамтын ажиллагааны чиглэл, талуудын нийтлэг эрх, үүрэг болон хилийн усны асуудлаар талууд хамтран ажиллах тусгай чиглэл бүхий зохицуулалт (Гэрээг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ; удирдлага болон стандартын тохиролцоо; усны бохирдлын хяналт болон бохирдлыг таслан зогсоох; усны нөөцийн хуваарилалт; усны урсгалын зохицуулалт; гидротехникийн барилга байгууламж; ан амьтныг хамгаалах, ашиглах; газар нутгийн хамгаалалтын бүс; онцгой байдал; экологийн үнэлгээ болон мониторинг; хүрээлэн буй орчинд нөлөөлж буй нөлөөллийн үнэлгээ; мэдэгдэл болон зөвлөгөө; мэдээ, мэдээллийн солилцоо; шинжлэх ухаан-техникийн хамтын ажиллагаа; хилийн асуудлаарх хамтын ажиллагаа; олон нийтийн оролцоо; хүлээх хариуцлага болон хохирлыг барагдуулах; үл ялгаварлан гадуурхах; санхүүжилт; саналын зөрчилдөөн болон маргааныг зохицуулах)-ыг тусгасан.
- Сав газрын хилийн усны нөөцийг хамгаалах, ашиглахтай холбоотой асуудлыг хариуцсан бүрэн эрхт Хороог байгуулах, түүний эрх, үүргийг тодорхойлсон бүтэц зохион байгуулалтын механизмын зохицуулалтыг зааж өгсөн.
- Төгсөглийн бүлэг буюу Гэрээний хэрэгжилт болон түүнд оруулах нэмэлт, өөрчлөлттэй холбоотой асуудлыг зохицуулна.

8. Гэрээний бараг ихэнх зүйл (нийтлэг болон тусгай) энэхүү чиглэлээр байгуулж буй олон улсын жишигт нийцэх стандартын дагуу боловсруулагдсан. Ялангуяа, 2 дугаар зүйл нь Гэрээг хэрэгжүүлэх орон зайн хүрээг тодорхойлсон буюу талуудын газар нутагт оршиж буй хилийн усны сав газартай холбоотой үүсэх харилцааг зохицуулна гэж заажээ. Гэрээний 4.1-д талууд хамтын ажиллагаандаа баримтлах олон улсын эрх зүйн зарчмыг тодорхойлж өгсөн. Гэрээний 4.2 дугаар зүйл нь нийтлэг үүргийг, тухайлбал, шудрага болон ухамсартайгаар усны нөөцийг ашиглах, хувь хүний эрүүл орчинд амьдрах эрх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ зэрэг өнөөдрийн адил төстэй харилцаа зохицуулж буй гэрээ, хэлэлцээрийн элементүүдийг агуулсан.

9. Энэхүү Гэрээн нь 1995 оны Усны хэлэлцээр болон 1994 оны Байгаль орчныг хамгаалах хэлэлцээрийг нөхөх хэдий ч хуучин хэлэлцээрүүд

хүчин төгөлдөр мөрдөгдөнө. Харин, хамтарсан Комиссын чиг үүргийг шинээр байгуулах хилийн сав газрын усны нөөцийг хамгаалах, ашиглах Комисс буюу Бүрэн эрх төлөөлөгчдийн институтэд шилжүүлнэ.

10. Дахин онцлон тэмдэглэхэд, Гэрээний төсөл нь бүтэц, агуулгын аль аль нь сүүлийн жилүүдэд НҮБ-ын Европын эдийн засгийн комисс болон 1992 оны хил дамжсан гол, нуурын усны нөөцийг хамгаалах, ашиглах Хельсинкийн Конвенцийн ивээл дор боловсруулагдсан олон тооны сав газрын гэрээ, хэлэлцээрүүдийн адил орчин үеийн гэрээний эрх зүйн шаардлагад нийцэж байгаа юм. Үүний зэрэгцээ, Гэрээний бичвэр нь логик уялдаа холбоотой бөгөөд байгаль орчин, хилийн байгаль орчны нөөцийг ашиглах Орос, Монголын хамтын ажиллагааны эрх зүйн механизмыг тодорхойлж өгсөн.

Хил дамнасан голын сав газрыг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах тухай Оросын Холбооны улсын Засгийн газар, Монгол улсын Засгийн газар хоорондын гэрээ

Оросын холбооны улсын Засгийн газар болон Монгол улсын Засгийн газар /цаашид “Тохиролцогч талууд” гэх/,

байгаль орчин, байгалийн нөөц болон экосистемийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах чиглэлээр хамтран ажиллах хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, бэхжүүлэх үүднээс, тохиролцогч талууд болох улс орны нийгэм-эдийн засгийн хөгжилд хил дамнасан голын сав газар болон түүнийн байгалийн нөөцийн ач холбогдлыг онцлон, хил дамнасан голын сав газрын усны нөөц болон экосистемд тулгарч буй асуудал болон түүнээс Тохиролцогч талуудын эдийн засаг, нийгэм, экологит үзүүлж болох нөлөөллийг ухамсарлан,

Тохиролцогч талууд болох улс орны өнөөгийн болон хойч ирээдүйн хэрэгцээг шударгаар хангахын тулд хил дамнасан голын сав газрын хүрээлэн буй орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг зүй зохистой ашиглах нь улс орны тогтвортой хөгжлийн салшгүй хэсэг гэдгийг ойлгон,

Тохиролцогч талуудын харилцан тохиролцож байгуулсан гэрээ, хэлэлцээр, түүний дотор 1994 оны 2 дугаар сарын 15-ны өдөр байгуулсан Оросын Холбооны улс болон Монгол улсын Засгийн газар хоорондын Байгаль орчныг хамгаалах хэлэлцээр, түүнчлэн 1995 оны 2 дугаар сарын 11-ний өдөр байгуулсан Оросын Холбооны улс болон Монгол улсын Засгийн газар хоорондын Хилийн усыг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах тухай хэлэлцээрт заасан хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, хэм хэмжээ-бүтэц, зохион байгуулалтын үндэс суурь болон хамтын ажиллагааг төгс болгохыг зорин,

олон талт олон улсын гэрээ, конвенциор, ялангуяа, “Олон улсын ач холбогдол бүхий ус, намгархаг газар, усны шувууд олноор амьдардаг орчны тухай” 1971 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдрийн Рамсарын конвенц, “Дэлхийн байгалийн болон соёлын өвийг хамгаалах тухай” 1972 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн ЮНЕСКО-гийн Конвенц, “Биологийн төрөл, зүйлийн тухай” 1992 оны 6 дугаар сарын 05-ны өдрийн НҮБ-ын Конвенц, түүнчлэн “Тээврийн бус аргаар олон улсын хилийн ус ашиглах тухай хууль” буюу 1997 оны 5 дугаар сарын 21-ний өдрийн НҮБ-ын Конвенциор хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлэхээ ухамсарлан,

дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиролцов:

I БҮЛЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл. Гэрээний зорилт

1. Энэхүү Гэрээний зорилт нь Тохиролцогч талууд болох улс орнуудын хүн амын болон хөгжлийн эрх ашигийн хүрээнд байгаль орчныг хамгаалах, хил дамнасан голын сав газрын усны болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг хамгаалах, түүнийг экологийн үндэслэлтэйгээр зүй зохистой ашиглахтай холбоотой хамтын ажиллагааны эрх зүй болон бүтэц, зохион байгуулалтын үндэс суурийг сайжруулахад оршино.
2. Тохиролцогч талууд дараах хамтын ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:
 - а) хил дамнасан голын сав газрын усны болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах зарчмыг баримтлан усны тогтвортой хэрэглээг хөгжүүлэх;
 - б) хил дамнасан голын сав газрын усны бохирдлын хэмжээг бууруулах;

Төсөл

- с) хил дамнасан голын сав газрын экосистемийн доройтлыг зогсоох, нөхөн сэргээх, түүнчлэн, биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах;
- d) байгалийн болон хүний үйл ажиллагааны хүчин зүйлээс усанд нөлөөлөх хорт нөлөөллийг таслан зогсоох, бууруулах.

2 дугаар зүйл. Гэрээний үйлчлэх цар хүрээ

1. Энэхүү Гэрээний үйлчлэх цар хүрээ нь Тохиролцогч талууд болох улс орны газар нутагт оршиж буй гадаргын ус болон түүнтэй холбоотой газар доорх усыг багтаасан хил дамнасан голын сав газар болно.
2. Энэхүү гэрээг хил дамнасан голын сав газрын усны болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг хамгаалах, ашиглахтай холбоотой асуудлаар ашиглана.

3 дугаар зүйл. Нэр томъёоны тодорхойлолт

“Хил дамнасан голын сав газар” гэж Тохиролцогч талууд болох улс орны газар нутагт орших хилийн голын ус хурах талбайн хэсгийг;

“Ус хурах талбай” гэж хил дамнасан голын гадаргын болон газар доорх ус бүрэлдэх газрын гадаргын талбайг;

“Усны биологийн нөөц” гэж байнга, эсвэл хөгжлийнхөө тодорхой үед усгүйгээр амьдарч чадахгүй усны амьд амьтад (гидробионт)-ын нэгдлийг;

“Хаягдал” гэж ус, агаар болон хөрсийг бохирдуулж буй бүхий л хог хаягдлыг;

“Байгаль орчны чанарын стандарт” гэж хүний эрүүл мэнд болон хүрээлэн буй орчныг хамгаалах зорилгоор ус, амьтан, ургамал, хурдас зэрэг байгалийн тодорхой бодисын үзүүлэлт, эсвэл бүлэг бодисын хэд хэдэн үзүүлэлтийг тодорхой заалтаас хэтрүүлж үл болох хэмжээг;

“Хилийн нөлөөлөл” гэж хорт нөлөөлөл үзүүлж буй биет эх үүсвэр нь бүхэлдээ, эсвэл хэсэгчлэн аль нэг Тохиролцогч талын хууль тогтоомж үйлчилж байгаа нутаг дэвсгэрт, харин нөгөө Тохиролцогч талын хууль тогтоомж үйлчлэх газар нутагт хүний үйл ажиллагааны улмаас хил дамнасан голын сав газрын усны байдал өөрчилөгдсөнөөс бий болох тодорхой хэмжээний бүхий л хорт нөлөөллийг ойлгоно. Байгаль орчинд нөлөөлөх энэхүү сөрөг нөлөөнд хүний эрүүл мэнд болон аюулгүй байдал, ургамлын аймаг, хөрс, агаар, ус, уур амьсгал, ландшафт, экосистем өөрчлөгдөх, үүнээс үүдэн түүхэн дурсгалт баримал, эсвэл бусад материаллаг объект, соёлын өв, түүнчлэн нийгэм-эдийн засгийн нөхцөлд нөлөөлөхийг;

“Онцгой нөхцөл байдал” гэж гэнэтийн осол, байгалийн, эсвэл өөр бусад гамшгаас хүний амь нас хохирох, амьдрах орчин доройтох, эрүүл мэндэд муугаар нөлөөлөх, байгаль орчинд онцгой их хэмжээгээр болон эд материалын хохирол учруулах, эсвэл учруулж болзошгүй байдлыг.

II БҮЛЭГ. ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРЧИМ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

4 дүгээр зүйл. Хамтын ажиллагааны зарчим

1. Тохиролцогч талууд олон улсын хэмжээнд хүлээн зөвшөөрсөн эрх зүйн зарчмыг баримтлан хамтран ажиллана.
2. Тохиролцогч талууд дараах үүргийг хүлээнэ:
 - a) Хил дамнасан голын сав газрын усны нөөцийг тогтвортой хөгжлийн ба ашгийн зорилгоор зүй зохистой шударга бөгөөд ухамсартайгаар ашиглах;
 - b) хүн амын эрүүл орчинд амьдрах эрхийг хангаж, цэвэр усны хүртээмжийг сайжруулахыг зорих;

- c) байгаль орчин болон хүний эрүүл мэндэд учирч болох ноцтой, нөхөшгүй хохирлоос урьдчилан сэргийлэх зарчмыг баримтлах бөгөөд шинжлэх ухааны үндэслэлтэй судалгаа хийгээгүй байдал нь учирж болзошгүй хохирлыг урьдчилан мэдэллэх ажлыг хойшлуулах үндэслэл болохгүй;
 - d) өөрийн улс орны хууль тогтоомжид “бохирдуулагч нь төлөх” зарчмыг тусгаж бохирдуулагч этгээд бохирдлыг арилгах, хянах, багасгахтай холбогдож гарах зардлыг төлөх;
 - e) цогц арга барилыг үндэс болгон усны болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах бөгөөд хойч үеийн хэрэгцээг хангах боломжинд нөлөөлөхгүйгээр өнөөгийн хэрэглээг хангах.
3. Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын усны нөөцийг ашиглах аливаа нэг хэлбэр нь бусад усны нөөц ашиглалтаас давуу эрх болохгүй. Усны нөөцийг төрөл бүрийн зорилгоор ашиглахтай холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхдээ газарзүй, усзүй, уур амьсгал, экологийн болон демографик хүчин зүйлүүдийг авч үзэхээс гадна Тохиролцогч талуудын нийгэм, эдийн засгийн шаардлага, хүний зайлшгүй хэрэгцээ зэргийг үндэслэн голын экологийн урсацыг хангалттай хэмжээг үлдээхээр нарийн тооцоолно.

5 дугаар зүйл. Хамтын ажиллагааны чиглэл

Энэхүү Гэрээний зорилтыг хэрэгжүүлэх үүднээс Тохиролцогч талууд:

- a) хил дамнасан голын сав газрын менежментийн хамтарсан, эсвэл зөвшилцсөн төлөвлөгөө, усны болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх төсөл, арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах, хэрэгжүүлэх;
- b) шинжлэх ухааны судалгаа, удирдлага болгох зарчим, стандарт, норматив, усны чанар болон бохирдлын үнэлгээний арга, ангилал, мониторингийн программыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, мэдээ, мэддээллийн хамтарсан систем байгуулах; унификации и интеркалибрации используемых методов аналитических лабораторных исследований
- c) шаардлагатай тохиолдолд усны аж ахуйн болон ус хамгааллын хамтарсан арга хэмжээ авах;
- d) ус хамгаалал болон ус хуримтлуулах шилдэг технологийг хамтран боловсруулах, хэрэгжүүлэх, түүнчлэн, усны бохирдлыг бууруулах туршлага нэвтрүүлэх, цэвэрлэх байгууламжийн хүчин чадлыг сайжруулах, дээшлүүлэх;
- e) хил дамнасан голын сав газрын усны биологийн нөөцийг хамгаалах, тэдгээрийн нөхөн үржих болон био төрөл зүйл, экосистем, ландшафт, зэрлэг ан амьтан, ургамлын амьдрах орчныг хамгаалах чиглэлээр хамтран ажиллах;
- f) гидрогеологи, гидротехник, гидробиологи, ус, цаг уур, экологи болон ариун цэврийн талаарх мэдээ, мэдээллийг байнга харилцан солилцох;
- g) онцгой нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд нэн тэргүүнд мэдээллэх, хамтран ажиллах;

- h) хил дамнасан голын сав газрын усны болон бусад байгалийн нөөц, экосистемийн байдал, хилийн асуудалтай холбоотойгоор үүсэх аливаа хориглолт, хязгаарын талаар төлөвлөгөө, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаарх мэдээллээр олон нийтийг хангах, түүнчлэн, энэхүү гэрээтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэх явцад олон нийтийг татан оролцуулах;
- i) хил дамнасан голын сав газрын усны болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг ашиглах чиглэлээр хамтран ажиллах төр болон орон нутгийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, байгууллага болон төрийн бус байгууллагын хамтын ажиллагааг хөхүүлэн дэмжих;
- j) энэхүү Гэрээний зорилгыг хэрэгжүүлэх үүднээс олон улсын болон гуравдагч орны техник, эдийн засаг болон экологийн хамтын ажиллагааны туслалцаа дэмжлэг авахыг эрмэлзэн ажиллах.

6 дугаар зүйл. Гэрээний заалтыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

1. Энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх үүднээс Тохиролцогч талууд үндэсний эсвэл улс хоорондын хилийн голын сав газрын менежментийн төлөвлөгөө хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, усны нөөцийг зүй зохистой ашиглахад чиглэсэн схем болон хөтөлбөр, усны бохирдлыг багасгах, усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх нөлөөллийг бууруулах, онцгой байдлаас учирах хохирлыг урьдчилан харах, арилгах, биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах, түүнчлэн усны биологийн нөөц болон экосистемийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах арга хэмжээг авна.
2. Тохиролцогч талууд үндэсний хууль тогтоомж болон олон улсын гэрээ, хэлэлцээрээр хүлээсэн үүргийнхээ хүрээнд өөрийн нутаг дэвсгэрт оршиж буй хил дамнасан голын сав газрын төлөвлөгөө, хөтөлбөр болон энэхүү зүйлийн 1-д заасан арга хэмжээг орон нутгийн засаг захиргаатай хамтран хэрэгжүүлнэ.
3. Энэхүү Гэрээний нөхцөл нь Тохиролцогч талуудын өөрийн нутаг дэвсгэр дээр энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх илүү чанга зохицуулалт хийх эрхэд нөлөөлөхгүй.
4. Энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх зорилгоор Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын усны нөөцийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах Хороо /цаашид “Хороо” гэх/-г байгуулна.
5. Тохиролцогч тал бүр өөрийн нутаг дэвсгэр дээр энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх эрх бүхий үндэсний байгууллагыг тодорхойлох бөгөөд түүнийг харилцан танилцуулна. Талууд энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх эрх бүхий үндэсний байгууллагыг дипломат шугамаар харилцан мэдэгдэнэ.

7 дугаар зүйл. Удирдлага болон стандартын зохицуулалт

1. Тохиролцогч талууд шаардлагатай тохиолдолд холбогдох олон улсын байгууллагатай хамтран ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулж үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх, түүнчлэн, хил дамнасан голын сав газрын усны болон байгалийн нөөц, экосистемийг хамгаалах, ашиглах олон улсын стандартаар хүлээн зөвшөөрөгдсөн норматив, шалгуурыг тухайн нөхцөл байдалд тохируулан, удирдлагын зөвшилцлийг үндэслэн ашиглана.

Төсөл

2. Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын байгаль орчны чанарын стандартыг зөвшилцөн тогтоохоос гадна усны бохирдлыг зогсоох, хязгаарлах, багасгах, боон арилгах зэрэг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний хөтөлбөрийг тохиролцох бөгөөд тодорхой хугацаанд түүнийг дахин хэлэлцэнэ.

8 дугаар зүйл. Усны бохирдлыг зогсоох, хязгаарлах

1. Тохиролцогч талууд:
 - a) Хил дамнасан голын сав газрын усны бохирдлыг дангаар, шаардлагатай тохиолдолд хамтран зогсоох, хязгаарлах, багасгах, арилгах арга хэмжээг авна;
 - b) Хил дамнасан голын сав газрын гидрологи, гидрохимийн чанар болон хил дамнасан голын сав газартай холбоотой экосистемийн байдалд муугаар нөлөөлж болох аливаа үйлдлээс зайлсхийх;
 - c) Үер, шар усны үер, мөсний байдал/ледовую обстановку, халилт/заиление, нуралт/эрозия, түүнчэн, устай холбоотой өвчлөлтөөс үүдэлтэй усны чанарын доройтлыг зогсоох, багасгах арга хэмжээ авах;
 - d) Нуралтын эсрэг арга хэмжээ хэрэгжүүлэх.
2. Тохиролцогч талууд бохирдлыг зогсоох, хязгаарлах, багасгах болон арилгах арга хэмжээ, аргыг зөвшилцөх үүднээс харилцан зөвлөгөөн зохион байгуулна:
 - a) Усны чанарын үзүүлэлт болон шалгуурыг тогтоох;
 - b) Цэгт/точечный болон нэвчсэн/диффузных эх үүсвэрээс үүдэлтэй бохирдолтой тэмцэх арга, аргачлалыг боловсруулах;
 - c) Хил дамнасан голын сав газрын усанд нийлүүлэхийг хориглосон, хязгаарласан, шинжлэх болон ажиглах бодисын жагсаалтыг гаргах.
3. Тохиролцогч талууд нь экологийн цэвэр үйлдвэрлэл болон экологт ээлтэй шилдэг технологийг ашиглах, эсвэл ашиглахыг уриалах, мөн шилжүүлж болно.
4. Цэгт эх үүсвэрээс нийлүүлсэн хаягдлыг Тохиролцогч талуудын үндэсний эрх бүхий байгууллага өөрийн эрх үүргийн хүрээнд зохицуулах бөгөөд Хорооны зохих шийдвэр, зөвлөмжийг үндэс болгоно.
5. Юуны түрүүнд, хөдөө аж ахуй болон ойн аж ахуйн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй нэвчсэн/диффузных эх үүсвэрийн бохирдлын хяналтыг Хорооны зохих шийдвэр, зөвлөмжийг үндэслэн экологийн шилдэг туршлагыг ашиглан хэрэгжүүлнэ.

9 дүгээр зүйл. Хилийн нөлөөллийг таслан зогсоох

Тохиролцогч талууд өөрийн нутаг дэвсгэр дээр усны аж ахуй болон бусад арга хэмжээг зохион байгуулах тохиолдолд хилийн нөлөөллийг таслан зогсоох, хязгаарлах бүхий л арга хэмжээг авна.

10 дугаар зүйл. Усны нөөцийн хуваарилалт

1. Тохиролцогч талууд болох улс орнуудын хил дамнасан голын сав газрын усны нөөцийн хуваарилалт нь шаардлагатай тохиолдолд Хорооны зохих шийдвэрээр зохицуулагдана.

Төсөл

2. Тохиролцогч талууд усны хуваарилалтын нөхцөл болон дэглэмийг мөрдлөг болгох бөгөөд нэн тэргүүнд, экосистемийн өөрийн хэрэгцээг хангах экологийн урсацыг анхааралдаа авна. Урсацын хэмжээ болон хугацааг Тохиролцогч талууд Хорооны эрх мэдлийн хүрээнд тохиролцоно.

11 дүгээр зүйл. Усны урсацын тохиргоо

1. Тохиролцогч талууд усны урсацыг тохируулахад хамтран ажиллах бөгөөд хил дамнасан голын сав газрын усны урсацыг өөрчлөх, **варьирование**, арга хэмжээг хамтран хэрэгжүүлнэ.
2. Тохиролцогч талууд харилцан ашигтай байхаар голын урсацыг тохируулах шаардлагатай объектийг барьж ажиллуулах бөгөөд түүнийг харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр гүйцэтгэнэ.

12 дугаар зүйл. Барилга байгууламж

1. Тохиролцогч талууд өөрийн нутаг дэвсгэр дээр байгаа гидротехник, ус хамгаалал болон үерээс хамгаалах аливаа барилга байгууламж, түүнчлэн бусад объектийг техникийн зохих түвшин, хамгаалалтыг ханган ажиллуулна.
2. Тохиролцогч талуудын хэн нь ч зөвлөгөө болон хамтын ажиллагааны хүсэлт гаргаж болно:
 - а) хил дамнасан голын сав газартай холбоотой аливаа барилга байгууламж болон бусад объектийг аюулгүй ажиллуулах;
 - б) барилга байгууламж болон бусад объектийг санаатай болон санаандгүй үйлдэл, байгалийн гамшигаас хамгаалах.

13 дугаар зүйл. Биологийн нөөцийг хамгаалах, ашиглах

1. Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын биологийн нөөц болон түүний нөхөн үржихүйг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах хөтөлбөр боловсруулах, зохицуулах, хэрэгжүүлэх арга хэмжээг авна.
2. Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын экосистемийг устгах аюултай харийн амьд биетийг нэвтрүүлэхийг зогсоох бүхий л шаардлагатай арга хэмжээг авна.
3. Тохиролцогч талууд загасны байгалийн нүүдэлд хиймлээр нөлөөлөх нөлөөллийг арилгах, түүнчлэн, аливаа аж ахуйгаас ус болон намгархаг газрын экосистемд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг багасгах арга хэмжээ авна.
4. Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газарт амьдардаг, дамжин нүүдэлдэг шувууд болон сүүн тэжээлтнийг хамгаалах бүхий л арга хэмжээг авна.

14 дүгээр зүйл. Хамгаалалттай газар нутаг

1. Тохиролцогч талууд дангаар, шаардлагатай тохиолдолд хамтран хил дамнасан голын сав газарт байгалийн хамгаалалттай газар нутгийг байгуулж болох бөгөөд тухайн газар нутгийн реестр буй болгоно.
2. Тохиролцогч талууд олон улсын ус, намгархаг газрын шалгуур үзүүлэлтийг үндэслэн газар нутгийг байгуулах бөгөөд түүний реестрийг буй болгож газар нутгийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Төсөл

3. Тохиролцогч талууд хамтарсан хөтөлбөрийн хүрээнд хил дамнасан голын сав газрын өөрийн нутаг дэвсгэрт ус хуримтлалыг нэмэгдүүлэх дараах арга хэмжээг авна:
 - a) ойн суулгац, хамгаалалттай газар нутгийн талбайг нэмэгдүүлж чанарыг сайжруулах;
 - b) усны хамгаалалттай бүсийн дэглэмийг баталж, хэрэгжилтийг хангах;
 - c) байгалийн ландшафт болон экосистемийг хамгаалах.

15 дугаар зүйл. Байгаль нуурын экосистемийг хамгаалах, хадгалах

Тохиролцогч талууд Байгаль нуурын экосистемийг хамгаалах, хадгалах чиглэлээр шаардлагатай тохиолдолд бусад улс орон болон холбогдох олон улсын байгууллагатай хамтран ажиллана.

16 дугаар зүйл. Онцгой нөхцөл байдал

1. Тохиролцогч талууд онцгой нөхцөл байдлыг урьдчилан мэдэгдэх, хохирлыг арилгах чиглэлээр хамтран ажиллана. Ялангуяа, урьдчилан мэдэгдэх системийг байгуулж, хамтарсан арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
2. Онцгой нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд хилийн хамтын ажиллагааг татан оролцуулах, нүүрлэж буй аюулын үед Тохиролцогч талууд:
 - a) бие биендээ шуурхай мэдээллэх;
 - b) шаардлагатай тохиолдолд тухайн нөхцөл байдлыг хамтран судлах, урьдчилсан тооцоолол хийх;
 - c) Тохиролцогч талуудын аль нэгний хүсэлтээр нөгөө тал өөрийн эрх мэдлийн хүрээнд тухайн нөхцөл байдлыг урьдчилан мэдээллэх, хохирлыг багасгах, арилгахад туслалцаа үзүүлнэ.

17 дугаар зүйл. Мониторинг ба экологийн үнэлгээ

1. Тохиролцогч талууд зөвшилцсөн хөтөлбөрийн дагуу хил дамнасан голын сав газрын байгаль орчны тогтмол мэдээллийг солилцох зорилгоор экологийн мониторингийг хэрэгжүүлнэ. Мониторингийн мэдээ, мэдээлэл нь Тохиролцогч талуудад нээлттэй байх бөгөөд тогтсон журмыг баримтлан солилцоно.
2. Тохиролцогч талууд дангаар, шаардлагатай тохиолдолд хамтран хил дамнасан голын сав газрын усны болон байгалийн нөөц, экосистемийн байдал, түүнчлэн хилийн усанд нөлөөлөх нөлөөллийг зогсоох, хязгаарлах арга хэмжээний үр дүнг тогтмол үнэлнэ.
3. Тохиролцогч талууд тусгайлсан эрх олгосон этгээдийг харилцан тохиролцсон цэгээс усны дээж, ёроолын тундас болон гидробионы дээж авах нөхцөлөөр хангана.

18 дугаар зүйл. Хүрээлэн буй орчны байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээ

1. Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын усны болон биологийн нөөцөд нөлөөлөхүйц үндэсний хэмжээний стратеги, хөтөлбөр, арга хэмжээ болон төсөл боловсруулахдаа үндэсний хууль тогтоомж, олон улсын гэрээ, конвенциор хүлээсэн эрх, үүргийн хүрээнд байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ болон экологийн дүн шинжилгээг хийлгэнэ.

Төсөл

2. Энэ зүйлийн 1-д заасан үнэлгээг аж үйлдвэр болон хөдөө аж ахуйн томоохон объект, далан, ус хуримтлуулах барилга байгууламж, гүний усны тодорхой хаалт, урсацыг өөрчлөх, түүнчлэн сав газрын гидрологийн дэглэмийг өөрчлөхөд хийлгэнэ.
3. Шаардлагатай тохиолдолд Тохиролцогч талууд хамтран байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээг хийх бөгөөд хилийн хамтын ажиллагааг татан оролцуулж болно.

19 дүгээр зүйл. Мэдэгдэл болон зөвлөгөө

1. Аль нэг Тохиролцогч талын хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн үйл ажиллагаа нь нөгөө Тохиролцогч талын нутаг дэвсгэрийн хилийн зурвасыг давах бол энэ тухай **урьдчилан мэдэгдэнэ/заблаговременно уведомляет об этом последнюю**. Энэхүү мэдэгдэлд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн арга хэмжээ, түүнтэй холбоотой хилийн зурвасыг нэвтрэх зэрэг бүхий л мэдээлэл багатна.
2. Хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн арга хэмжээний тухай мэдэгдэл илгээж буй Тохиролцогч тал, нөгөө талд мэдэгдэлтэй танилцах, арга хэмжээнээс гарах үр дагварыг тооцолох болон үр дүнгийн талаар санал бодлоо гаргах хугацааг 4 сар хүртэл олгох бөгөөд энэ хугацаанд мэдэгдэл хүргүүлсэн Тал хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн арга хэмжээг эхлүүлэхгүй байна.
3. Мэдэгдэл гаргасан Талын хүсэлтээр, шаардлагатай тохиолдолд Хорооны оролцоотой хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй арга хэмжээний талаар зөвлөгөөн явагдана. Хэрвээ өөр зөвшилцөлд хүрээгүй бол зөвлөгөөн явагдаж байх хугацаанд мэдэгдэл гаргасан Тал үйл ажиллагааг эхлүүлэхээ 3 сар хүртэл түтгэлзүүлнэ.
4. Хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн арга хэмжээ нь хүн ардын эрүүл мэнд, аюулгүй байдал зэрэгтэй холбоотой нэн чухал яаралтай хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, эсвэл бусад нийтлэг эрх ашгийг хөндсөн арга хэмжээ бол тус арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн Тал энэхүү Гэрээний 4 дүгээр зүйлийн 2(а)-д заасны дагуу арга хэмжээний хэрэгжилтийг нэн даруй эхлүүлнэ. Энэ тохиолдолд нөгөө Тохиролцогч тал энэхүү арга хэмжээг эхлүүлэх нэн шаардлагатайг онцолсон албан мэдэгдэл, бусад холбогдох мэдээллийн хамт нөгөө Талд хүргүүлнэ.

20 дугаар зүйл. Мэдээ, мэдээлэл солилцох

1. Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын гидрологи, гидрохими, гидробиологи, ус, цаг уур, экологийн болон холбогдох урьдчилсан мэдээ, түүнчлэн ариун цэвэр зэрэгтэй холбоотой үнэн зөв, бодит мэдээ, мэдээллийг байнга тогтмол солилцож байхаас гадна эдгээр мэдээллүүдээр Хороог хангана.
2. Хэрвээ аль нэг Тохиролцогч тал нөгөө Тохиролцогч талаас гаргаж өгөх боломжгүй мэдээ, мэдээллээр хангаж өгөхийг хүсвэл нөгөө Тохиролцогч тал нь энэхүү хүсэлтийг биелүүлэх бүхий л боломжийг ашиглах бөгөөд тухайн мэдээ, мэдээллийг бүрдүүлэх, боловсруулахад зайлшгүй гарах зардалыг хүсэлт гаргасан Талаас нэхэмжлэх эрхтэй бөгөөд мэдээ, мэдээллийг бэлтгэн хүлээлгэж өгөх хугацаа хоцрох магадлалыг мэдэгдэнэ.

21 дүгээр зүйл. Шинжлэх ухаан-техникийн хамтын ажиллагаа

Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөц, түүнчлэн экосистемийг хамгаалах, ашиглахтай холбоотой шинжлэх ухаан-техникийн

Төсөл

хөтөлбөр, төсөл боловсруулах, хэрэгжүүлэхэд өөрсдийн мэргэжилтнүүдийг харилцан татан оролцуулах, технологийн туршлага харилцан солилцох, шинжлэх ухаан-техникийн мэдээ, мэдээлэл, түүнтэй холбоотой хэвлэл, түүнчлэн холбогдох хууль тогтоомжийн талаарх мэдээ, мэдээллийг байнга солилцох чиглэлээр хамтран ажиллана.

22 дугаар зүйл. Хилийн хамтын ажиллагаа

Тохиролцогч талууд хил дамнасан голын сав газрын хиллэж буй засаг захиргааны нэгжийн хамтын ажиллагааг хангаж өгөх бөгөөд хилийн хамтын ажиллагааны бүтэц зохион байгуулалтыг байгуулж болно.

23 дугаар зүйл. Олон нийтийн оролцоо

1. Тохиролцогч талууд өөрийн үндэсний хууль тогтоомжийн дагуу олон нийтийн хил дамнасан голын сав газрын тухай мэдээллээр хангагдах эрхийг нээлттэй байлгах бөгөөд хил дамнасан голын сав газрыг хамгаалах, ашиглахтай холбоотой шийдвэр гаргах, сав газрын усны болон байгалийн бусад нөөц, экосистемд нөлөөлж болзошгүй, хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй арга хэмжээтэй холбоотой шийдвэр гаргахад олон нийтийн оролцоог хангана.
2. Хил дамнасан голын сав газрыг хамгаалах, ашиглахтай холбоотой шийдвэр гаргах явцад олон нийтийн оролцоог татан оролцуулахад хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байгаа арга хэмжээг сонирхож буй олон нийтийг бодит, шуурхай, үр өгөөжтэй мэдээллээр шийдвэр гаргах эхний шатанд хангах бөгөөд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй арга хэмжээний тухай олон нийтийн санал, мэдээ, мэдээлэл, дүн шинжилгээ, үзэл бодлыг илэрхийлэх боломжийг олгохоос гадна зохих шийдвэр гаргах явцад олон нийтийг оролцуулснаас гарах үр дүнг танилцуулна.
3. Тохиролцогч талууд энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой арга хэмжээ болон Хорооны үйл ажиллагаанд олон нийтийн оролцоог ханган ажиллана.

24 дүгээр зүйл. Хариуцлага болон хохирлыг барагдуулах

1. Тохиролцогч талууд энэхүү Гэрээгээр хүлээсэн үүргээ сайн дураар биелүүлэх үүрэг хүлээнэ.
2. Өөрийн нутаг дэвсгэр дээр хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг ашиглахдаа нөгөө Тохиролцогч талын улсад хохирол учруулахгүй байх бүхий л арга хэмжээг авна.
3. Арга хэмжээг хэрэгжүүлж буй Тохиролцогч талын үйл ажиллагаанаас нөгөө Тохиролцогч талын улсад хохирол учирсан бол хохирлыг арилгах, багасгах чиглэлээр хохирсон Тохиролцогч талтай зөвлөлдөх, хохирлыг арилгах боломжит бүхий л арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээс гадна шаардлагатай тохиолдолд нөхөн төлбөр төлөх асуудлыг хэлэлцэнэ.

25 дугаар зүйл. Үл ялгаварлан гадуурхах байдал

1. Аль нэг Тохиролцогч талын улсын иргэн, эсвэл хуулийн этгээдийн хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн нөөц, экосистемийг ашиглах үйл ажиллагаанаас нөгөө Тохиролцогч талын нутаг дэвсгэрт хохирол учирсан бол Тохиролцогч талууд иргэний харьяалал, оршин суугаа газар, эсвэл тухайн хохирол учирсан газар зэргийг үл ялгаварлан гадуурхаж хохирогч этгээдийн үндэсний хууль тогтоомжийн дагуу шүүхэд гомдол гаргах, нөхөн төлбөр гаргуулах, аливаа үйл ажиллагаанаас түүний газар нутаг дээр учруулсан хохирлыг арилгуулах зэрэг эрхэд халдахгүй.

Төсөл

2. Энэхүү зүйлийн 1-д заасан хувь хүн болон хуулийн этгээдээр төлүүлэх нөхөн төлбөрийн хэмжээ, төлөхтэй холбогдсон харилцааг Тохирогч талуудын үндэсний хууль тогтоомж, эсвэл олон улсын эрх зүйн хэмжээгээр зохицуулна.

26 дугаар зүйл. Санхүүжилт

Тохиролцогч талууд нь өөрийн эдийн засгийн боломжийн хүрээнд энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, хөтөлбөр боловсруулах, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг санхүүжүүлнэ. Энэ хүрээнд Тохиролцогч талууд:

- a) дотоодын зохих санхүүжилтийн эх үүсвэрээс Хорооны үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх;
- b) хоёр болон олон талт санхүүгийн эх үүсвэр, санхүүжилтийн механизмыг татах, тусламж, зээл авахыг эрмэлзэх;
- c) төрийн бус байгууллага болон бусад байгууллагуудын сангаас тусламж авах, эх үүсвэрийг татах шинэ санаачилга эрэлхийлэх, түүнчлэн, нэмэлт арга хэрэгсэл, тусламжийн бусад хэлбэрийг эрэлхийх.

27 дугаар зүйл. Саналын зөрөлдөөн болон маргааныг шийдвэрлэх

1. Хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн нөөц, экосистемийг ашиглахтай холбоотойгоор үүсэх аливаа саналын зөрөлдөөн, эсвэл маргааныг аль нэг Тохиролцогч тал Хороонд уламжилж болох бөгөөд Хороо нь тухайн саналын зөрөлдөөн, маргаантай холбоотой баримт, нөхцөл байдалтай танилцаж, түүнийг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ. Хороо нь өөрийн гаргасан дүгнэлт болон саналыг Тохиролцогч талуудад танилцуулна.
2. Хорооны эрх мэдлийн хүрээнд зохицуулагдахгүй саналын зөрөлдөөн, түүнчлэн энэхүү Гэрээг тайлбарлахтай холбоотой маргааныг Тохиролцогч талууд хэлэлцээрийн дагуу шийдвэрлэнэ.

III. БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН МЕХАНИЗМ

28 дугаар зүйл. Хороо

1. Энэхүү Гэрээний 6 дугаар зүйлд заасан Хороо нь хил дамнасан голын сав газрыг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах хүрээнд ажиллах Тохиролцогч талуудын Засгийн газар хоорондын хамтын ажиллагааны байгууллага байна.
2. Энэхүү Гэрээ хүчин төгөлдөр болмогц Хорооны чиг үүрэгт 1994 оны 2 дугаар сарын 15-ны өдрийн Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах чиглэлээр хамтран ажиллах хэлэлцээр байгуулсан байгаль орчныг хамгаалах асуудлыг хариуцах Орос-Монголын бүрэн эрхт хамтарсан хороо, 1995 оны 2 дугаар сарын 11-ний өдрийн Оросын холбооны улсын Засгийн газар болон Монгол Улсын Засгийн газар хооронд байгуулсан Хилийн усыг хамгаалах, ашиглах хэлэлцээрээр бий болгосон Бүрэн эрхт төлөөлөгчдийн хуралдааны чиг үүргүүдийг тус тус шилжүүлнэ.
3. Хороо нь хамтарсан хоёр удирдлагатай байх бөгөөд тэдгээр нь тэгш эрхтэй байна. Удирдлагыг Тохиролцогч талууд харилцан зөвшилцсний үндсэн дээр томилно. Энэхүү Гэрээ хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш Тохиролцогч талууд 2 сарын дотор Хорооны удирдлага болон Хорооны үндэсний бүлгийн бүрэлдэхүүний томилгооны талаар дипломат шугамаар бие биендээ харилцан мэдэгдэнэ.
4. Хороо нь Тохиролцогч талуудын зохих гүйцэтгэх эрх бүхий төв байгууллагын төлөөлөгчдөөс бүрдэнэ. Түүнчлэн, Хорооны бүрэлдэхүүнд орон нутаг,

Төсөл

шинжлэх ухааны байгууллагын төлөөлөл, мэргэжлийн төрийн бус байгууллагын төлөөллийг тус тус багтааж болно.

5. Хороо нь ажлын хэсэг байгуулж, мэргэжилтнийг үйл ажиллагаанд татан оролцуулна.
6. Хороо нь өөрийн үйл ажиллагаатай холбоотой харилцааг зохицуулах дотоод журамтай байна.
7. Хорооны хурал жилд нэгээс доошгүй удаа болно. Хорооны анхдугаар хурлыг Тохиролцогч талууд хамтрасан удирдлагын томилгоог баталснаас хойш 6 сарын дотор хуралдуулна. Шаардлагатай тохиолдолд аль нэг Тохиролцогч талын хүсэлтээр ээлжит бус хурлыг зохион байгуулж болох бөгөөд хамтарсан удирдлага хурал зохион байгуулах газрыг товлон.
8. Хорооны хурал, ажлын хэсэг, мэргэжилтнүүдийн хурлыг Тохиролцогч талуудын нутаг дэвсгэр дээр ээлжлэн зохион байгуулна. Тухайн Тохиролцогч талын нутаг дэвсгэр дээр болж байгаа улсын Хорооны удирдлага хурлыг даргална.
9. Хороо болон ажлын хэсгийн хурлыг зохион байгуулахтай холбогдон гарах зардлыг тухайн хурал болж байгаа улсын Тохиролцогч тал хариуцна. Хороо болон ажлын хэсгийн төлөөлөгчдийн оролцоотой холбоотой гарах зардлыг зохих хариуцсан Тохиролцогч тал өөрөө хариуцна.
10. Хороо болон ажлын хэсэг консенсусын зарчмыг баримтлан шийдвэрээ гаргана.
11. Хороо өөрийн бүрэн эрхийн хүрээнд энэхүү Гэрээтэй холбоотой асуудлын талаар Тохиролцогч талуудын зохих эрх бүхий байгууллагын саналыг үндэслэн заавал биелүүлэх шийдвэр болон зөвлөмж гаргана.
12. Тохиролцогч талууд Хорооны шийдвэрийн биелэлтийн талаар эрх бүхий байгууллагаар дамжуулан Хороонд мэдэгдэх бөгөөд хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөц, экосистемд нөлөөлөхүйц аливаа үйл ажиллагааны талаар мэдэгдэнэ.

29 дүгээр зүйл. Хорооны эрх, үүрэг

Хороо энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх зорилгоор дараах эрх, үүрэгтэй:

- a) үндэсний болон засгийн газрын түвшинд хамтран хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн, мөн, нэмэлт арга хэмжээний шаардлагыг хэлэлцэх, түүнтэй холбоотой зөвлөмж, дотоод дүрэм гаргах;
- b) хил дамнасан голын сав газрын менежментийн төлөвлөгөө, хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөцийг ашиглах, зүй зохистой ашиглахтай холбоотой үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, схем, хөтөлбөр болон төслийг хамтран, эсвэл зөвшилцөн боловсруулах ажлыг зохион байгуулах, төлөвлөсөн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай санхүүгийн эх үүсвэрийг бий болгох арга хэмжээ авах;
- c) Тохиролцогч талуудын хил дамнасан голын сав газрын усны нөөцийн хуваарилалтын зарчмыг тодорхойлох;
- d) Тохиролцогч талуудын шинжлэх ухаан-техникийн хамтын ажиллагаа болон мэдээ, мэдээлэл, туршлага солилцох боломжийг хангах;
- e) шинжлэх ухаан-судалгааны ажлын төлөвлөгөө, төсөл, хөтөлбөр боловсруулахад оролцох;

Төсөл

- f) хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийн мониторингийн уялдсан, эсвэл хамтарсан хөтөлбөр, түүнчлэн, мониторингийн арга, хэмжүүрийн систем, түүнийг боловсруулах явц болон мэдээллийг дүгнэх аргыг боловсруулах;
- g) байгаль орчны чанарын стандарт, усны чанарыг тотворжуулах, эсвэл сайжруулах арга хэмжээ, түүнчлэн, хүний үйл ажиллагаанаас үүсэх ачааллыг буруулах төлөвлөгөө боловсруулах ажлыг зохион байгуулах;
- h) хилийн үйл ажиллагаатай уялдаж болох ус ашиглахтай холбоотой хэрэгжиж буй, эсвэл хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй аливаа арга хэмжээний тухай мэдээ, мэдээллийг солилцох боломжоор хангах;
- i) энэхүү Гэрээний зохицуулалттай холбоотой асуудлын талаарх Тохиролцогч талуудын хууль тогтоомжийг сайжруулах саналыг боловсруулах;
- j) хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийн тухай урсгал/тогтмол болон түүнтэй холбоотой үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл солилцох ажлыг зохион байгуулж хамтарсан мэдээ, мэдээллийн бүрдлийг ашиглан хил дамнасан голын сав газрын төлөв байдлын тухай тайлан бэлдэх;
- k) онцгой нөхцөл байдлын үед хэрэгжүүлэх хамтын ажиллагааны арга хэмжээний саналыг боловсруулах;
- l) олон нийтийг хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийн төлөв байдал болон энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай мэдээ, мэдээллээр хангах, үүнтэй холбоотой мэдээ, мэдээллийг өөрийн үйл ажиллагааны тайлангийн хамт өөрийн цахим хуудас дээр байршуулах;
- m) хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй арга хэмжээ, төсөлд зөвлөмж гаргах;
- n) хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг хамгаалах, ашиглахтай холбоотой маргааныг шийдвэрлэх;
- o) олон улсын голын хороо, хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөцийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах асуудал эрхэлсэн олон улсын болон үндэсний байгууллагуудтай хамтран ажиллах, энэхүү Гэрээг хэрэгжүүлэх зорилгоор тэдгээр байгууллагуудын бүх талын туслалцаа, дэмжлэгийг авах;
- p) Хорооны үйл ажиллагаанд ажиглагчаар оролцох сонирхолтой улс орон, төрийн болон олон улсын байгууллагуудын ажиглагчаар оролцуулах журам, дэгийг тогтоох;
- q) хил дамнасан голын сав газрын ус болон байгалийн бусад нөөц, экосистемийг хамгаалах, ашиглахтай холбоотой бусад асуудлыг хэлэлцэх.

IV. ТӨГСГӨЛИЙН ХЭСЭГ

30 дугаар зүйл. Нэмэлт, өөрчлөлт

Энэхүү Гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах асуудлыг Тохиролцогч талууд шийдвэрлэх бөгөөд энэхүү Гэрээний 1.31-д заасны дагуу хүчин төгөлдөр болно.

31 дүгээр зүйл. Бусад гэрээ, хэлэлцээрээр хүлээсэн эрх, үүрэг

1. Энэхүү Гэрээ нь Тохиролцогч талуудын өмнө нь байгуулсан олон улсын гэрээ, конвенциор хүлээсэн эрх, үүргийг хөндөхгүй.
2. Энэхүү Гэрээ хүчин төгөлдөр болмогц Тохиролцогч талуудын 1995 оны 2 дугаар сарын 15-ны өдрийн Оросын холбооны улсын Засгийн газар болон Монгол

Төсөл

улсын Засгийн газар хооронд байгуулсан Хилийн усыг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах хэлэлцээрийг хүчингүйд тооцно.

3. Энэхүү Гэрээгээр заасан зохицуулалт нь 1994 оны 2 дугаар сарын 15-ны өдрийн Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах чиглэлээр хамтран ажиллах хэлэлцээрийн зохицуулалттай харшлах бол энэхүү Гэрээг баримтлан зохицуулна.

32 дугаар зүйл. Гэрээний хугацаа

1. Талууд энэхүү Гэрээг хүчин төгөлдөр болгоход тавигддаг дотоодын хууль тогтоомжийн шаардлагыг хангасан тухайгаа бичгээр харилцан мэдэгдэх бөгөөд сүүлчийн мэдэгдлийг хүлээн авсан өдрөөс эхлэн энэхүү Гэрээ нь хүчин төгөлдөр болно. Гэрээ нь 5 жилийн хугацаанд хүчинтэй байна.
2. Аль нэг Тохиролцогч тал энэхүү Гэрээний хүчинтэй хугацаа дуусахаас 12 сарын өмнө түүнийг цуцлах тухайгаа нөгөө Тохиролцогч талдаа бичгээр мэдэгдээгүй бол хүчинтэй байх хугацаа нь дараагийн таван жилээр аяндаа сунгагдана
3. Энэхүү Гэрээг хүчингүй болгох нь энэхүү Гэрээг хүчинтэй байх хугацаанд эхлүүлсэн арга хэмжээний хэрэгжилтийг зогсоох эрх болохгүй.
4. Энэхүү Гэрээг... оны ... сарын ... өдөр ... хотноо орос, монгол хэлээр тус бүр хоёр эх хувь үйлдсэн бөгөөд эх бичвэрүүд нь адил хүчинтэй байна.

Оросын холбооны улсын Засгийн газрыг төлөөлж:

Монгол улсын Засгийн газрыг төлөөлж: